

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál ur. utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomban vagy külföldi tartományokban kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésnek pontosan és jutányosan közölhetik.

Figyelmeztetés Előfizetésre. Testvér kettős lapjainkra folyvást előfizetheti, Budapesten: borítékalanul 's házhöz küldéssel félévre 5, borítékosai helyben vagy postán 6 pengő forinttal. Vidéki pártfogóitól az előfizetési díjt biztos alkalom, szorgalom-vagy gyors-kocsi által hibátlan cím-beküldés mellett uri utca 453 sz. Trattner-Károlyi házba tisztelettel kéri utasítani a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar-és Erdélyország: (előléptetések; Legujabb mozgalmaink; honi dohánytermesztőinkhez; lapszemély; Pestmegye törvényhirdetési gyűlése, Abauj-megye követszámmoltató gyűlése.)

Spanyolország (rabszolgakereskedés elnyomtatására komoly szándék; kamrai ülések halogatása 'sat)

Anglia (Kamrai üléssiratok hivatalos nyomatványai; Nott Vilmos tábornok halála; Normandi hg, Albeir hg, Ellenborough; statusjövodelem állapotja.)

Franciaország (követ-és párcamrai bizottság's a trónbuzáradandó válaszfóliát; belföldi czukorkészítés statisztikája; Villemain fölüdülése iránti kétség.)

Ertesítő.)

Magyar- és Erdélyország.

A m. m. kir. udv. Kincstár temesvári kamrai tisztartósági irnok Popovics Pétert ugyanott a' letételi pénztár tisztjévé; N a t a l y David esztádi kamr. számtartót bogrányi igazgató számtartóvá; Z s i w k o v i c s Pál dentai első rendű kamrai ispánt pedig ottani kasznárrá nevezé ki. Továbbá

A m. m. kir. udv. Kincstár S z l u h a Kár. gr. nyugalmaztatása 's Dolézsál Lipót halála következtében a' számviteli tisztségű megürült helyekre A x a m é t h y Kár. és S z ü e s Györgyöt alkalmazá; ezek helyébe volt járulnok S z t r a d a Zsigm. 's tuzingeni 's F i c h t l Ferenczet ingrossistákka nevezvén ki, 's helyökre eddigi fizetéses gyakornok V o e h n i t s k a József 's V ü r ö s Józsefet mozdítván előzilletű könyvvivői hivatalnál.

Szombaton, jan. 25d. Schodelné javára bérlétszűnással: „FIDELIO” nagy opera 2 felvonásban Beethoven-tól fog adatni. A' figyelmeztetés főlöslég ott, hol Schodelné neve áll.

Legujabb mozgalmaink. Alig tudnánk basjosabb föladatot képzelni, mint mellynek megoldása oda üt ki, hogy az emberek közösen elfogadott kedvez-eszméiktől elálljanak 's pedig azon oknál fogva, mivel egy valaki azokat téveszméknek nevezé, 's állítását okfejtésekkkel támogatva arra törekszik hogy az uralkodó gondolkodásmód helyére más az előbbinivel merőben ellenkező állítassék; illy törekvés ezélt szerfölött ritkán ér; azonban megkezdé még is nagyobb kisebb mértékben az előmunkálatokat, 's így bekövetkező kedvezőbb körülmények esetére elkészíti az alapot, mellyre későbbben építeni biztosan lehessen. Igen kevés lehet azok között, kiket a' természet magyar hevű vér-alkattal áldott meg — ki axiomaként ne fogadná el e' szavakat: „haladunk” minél fogva arról, ki előállva nemesek megismerni nem akarná ezen állítás igazságát hanem tán épen ellenkezőleg volna meggyőződve, 's e' meggyőződését másokra is tukmálni ügykeznek — az ollyanról hazánkban jelenleg elmondhatnók, miszerint fáradozása szükségkép siker nélküli leend, 's még utóljára megköszönheti, ha Laokoon sorsára nem jut, ki ellen mint tudjuk, harcra keltek még az istenségek is. Azonban mi, noha mind ezt előre látjuk, 's egyszersmind tudjuk, hogy ellenünk kezébe eljárásunk által igen hatalmas fegyvert adunk, kitéve magunkat a' korszerűtlenség szigorú vádjának — még is megkísértjük kétségbe vonni azon varázs-ige valóságát, 's kétkedésünk okait a' közelmúltból merített észrevételekkel támogatjuk.

A' haladás korát leginkább a' Pesti Hirlap idézte elő, mi koránsem annyit tesz, mintha Magyarország csak a' P. H. keletkezte óta kezdett volna jölet felé haladni, hanem csupán ennyit jelent: mi magyarok csak azóta bizzuk el magunkat haladásunk fölött támadt önérzet vagy inkább önhitség-nél fogva, mióta azon lap kikialtá, miként a' haladás napja fölviradott, 's nincs olly picziny félre eső zug e' hazában, hová annak jótékony sugarni el nem hatnának. Három küzdelem-teljes éven át szebbnél szebb phrasisokban ismételték ez állítás, 's utóljára olly közkedvességűvé vált 's annyira igaznak ismertetett, hogy legtöbben szégyenlének az önmagasztalás közénkébe nem vegyíteni ollykor meglehetősen rekedt hangjokat, sokan pedig nem látnak tanácsosnak az országosan elfogadott haladás iránt tán igen alapos kétségeiket nyilvánítani.

Legesudálatosb volt az egész dolognál, hogy egynek sem jutott még csak eszébe is kérdést tenni: vajjon miből áll szorosán véve annyira magasztalt haladásunk. Ha e' kérdést komolyan intézzük vala egymáshoz, mind azon tömérdek kellemetlenségnek — mik bennünket azóta minden oldalról értek — legnagyobb részt eleje vétett, mind pedig az elmaradhatlanul bekövetkező kiábrándulás első jelenségei olly sokakéssni nem fogtak volna. De hijába itt is mint száz más alkalomnál elhitettük magunkkal, miként idő tér és számítás nélkül is képesek vagyunk azt létesíteni, minek megközelítésére másoknál legtágasabb tér, hosszszu idő és alapos kimerítő számítás és mi legfőbb — ezekkel kezelt fogó kitarító munkásság kívántatik. Megismértük, hogy százados álom zsibbasztotta tagokkal ébredtünk új irányu életre, de aztán ennél tovább nem is igen mentünk, hanem legfölbjebb's egyet kettőt nyujtózkodva édes érzetek közt merengénk annak elgondolásokor, mennyire szép, ha nemzet le r á z v a hosszszas tespedése ónsuly burkait — saját erejétől képes volt — fölébredni! Éreztük miként egy mint fölébredtünk széttekintve magunk körül hazánk viszonyait láttuk — a' dolog tovább nem maradhat, hanem okvetlenül változtatnunk 's pedig ernenyedetlen buzgalom 's munkássággal kellene változtatnunk az elhanyagolt, romlásnak indult benső viszonyokon; azonban nem gondoltunk arra, miszerint a' tévesztett cselekvés ollykor még gyászosabb következeseket von m a g a után, mint gond nélküli semmit nem tevés, tehát hogy nem egyedül arról kellene meggyőződve lennünk, hogy heverni a' magyarnak többé nem szabad hanem lelkiismeretes magunkba szállás közt kötelességünk megfontolni: hol 's miként kezdjük a' szükségesül ismert nehézmunkát. Láttuk 's tán jobban mint bárki más, miként azon helyzetben, mellyben az eszmélet perczei bennünket találtak, épugy illik a' keleti raj ősi alkotványához mint szerecsenhez európai dísz-öltözete; a' harmonia visszaállítását ugyanecek visszazásan kezdettük, mert a' helyett hogy a' ruhát alkalmaztuk volna a' szerecsenhez, ezt akartuk európaivá átbüvölni, vagy is más szavakkal: a' m. nem volt többé az minék lennie kellene, 's ő érezvén e' bajt, úgy vélt rajta segítheti, ha elhitné önmagával, miként mi magyarok ma is azok vagyunk, kik mindig voltunk — de az alkotvány változott. Változott pedig mind a' keleti faj mind őseinek remek alkotványa; ezt nem ismertük, tehát orvoslását sem kísérthettük meg úgy mint szükség vala: saját hibánkat meg jónak láttuk magunk előtt is eltitkolni; 's midőn még is éreztük, láttuk hogy tennünk kell, megtámadtuk nemzeti létünk egyedüli alapját, meg szebb jövők egyetlen biztosítékát; 's midőn egymás után láttuk kigördülni ragasztékaik azon építvénynek, melly nyolcz száz éven át árva fajknak mindenkor biztos menedéket nyujta, 's mellynek köszönhetjük, hogy az idők vihara mindeddig el nem sodort — örömittasan fölkiáltánk: haladunk, — 's igazunk volt, mert ugyanecek haladtunk nemzeti létünk sírja felé.

'S mi fonák okoskodás vezetett e' nemzet 's alkotvány-romboló működésnél! Nem kell kiváltságos osztály többé e' hazában, mert nem érti a' kor szózatát, nem enged a' körülmények parancsoló követelésinek; támadunk hát ellene minden oldalról, ne hagyjuk nyugton még a' poetákat is, hanem irasunk ezek által gunyverseket, rajzoltassunk torzképeket 's tegyük bármi áron neveltség majd gyűlölet tárgyává azokat, kik alkotványos nemzeti létünk őrei; — a' mint ez nem kis részben már teljesült is, többi az idő kezében van. 'S hogyan mutattuk meg, hogy e' kiváltságos vagy jobban mondva alkotványos osztály külön szakítá érdekeit a' nemzetétől? hogy a' haza közjára parancsolja ezek megtöretését semmivé tételét? — Elégnek tartottunk egyikét általános — magában igaz, de föltét nélkül kellőn soha nem alkalmazható állítást, mellyekből egyébi-

ránt szintugy lehetett volna ellenkezőjét következtetni annak, mit mi belőlük kisajtolánk; ilyenek voltak: a' polgári társaság ezélt a' lehető legnagyobb szám jöletét biztosítani; jognak csak az nevezhető, mit illyenül az ész elfogad; megszünyvén az ok megszünynek az okozatok is; az állománynak mindig van joga rendezni viszonyait — 's így tovább; ez okoskodások mint érintettük magokban igen szépek és helyesek; hogy azonban alkalmazásuktól függ milly érték tulajdonitassék közölők mindeniknek, az emberiséggel szem közt állítva őket, úgy hiszem józan gondolkodásu kétségbe nem fogja vonni.

Mi általjában ezekre nézve is mint számtalan egyébben — visszazásan fogtuk föl — a' dolgot 's nem ritkán azt használtuk zsinórmértékül, mit tulajdonképen valamely magasb szabályhoz illesztve megmérnünk kellett volna. Igaz, hogy az ész fő föladásul jelöli minden állomány elébe a' lehető legnagyobb rész jöletének eszközlését, de még abból legkevesebbé következik, miszerint n a l u n k e z elv csak ugy válthatik testté, ha v. épen nem lesznek kiváltságosaink, vagy a' meglevők annyira fognak szoríttatni, hogy nevéken kívül alig marad számok-ra valami, mi kiváltságra emlékeztessen. Nem is kell az aristokrátiát egészen eltörölni, mondjátok; hanem csak korszerűsíteni, a' jelen szükségéhez képest idomítani. 'S mi tehát e' magasztalt jelen' fő kívánata? lerontani a' választófalat ember és ember közt, közelebb vinni a' társadalom külön osztályait egymáshoz, é r d e k - e g y s e g e t teremteni. Valóban szebb törekvés ennél alig képzelhető 's ha valaki — midőn hazája létoszlopaikat ingatván meg szentül hiszi hogy a' főnebbi ezélt a' üdvösen hatott, am annak meghoasztjuk tévedését, mert hite szerint eslekedett, noha nem tudá, mit cselekszik. Ha el voltánk szigetelve egyéb nemzetektől 's pedig annyira, hogy még legkisebb érintkezésbe sem jönnénk másokkal — legalább ujjaalakulásunk nehéz munkájának bevégezte előt nem; vagy ha az örök igazságnál nagyobbat nem ismérne egyetlen nemzet-nép sőt magok az egyesek is; akkor talán megkísérthetnők ez elv létesítését: a' status kötelessége jöletét biztosítani a' lehető legnagyobb résznek „olly modorban, millyenben azt vagy 4 év előtt megkezdettük. De ha az érintett két föltétel egyike sem áll, ha olly népfajak közepett élünk, mellyek azon kívül hogy egymás közt vérokonok, ránk nézve meg egészen idegenek, minden tekintetben idegenek — azon kívül irányunkban cselekvéseiknél legfőbb szabályul tekintik a' politikát vagy is a' szerint intézik tetteiket, a' mint azokból több vagy kevesebb hasznót reménylhetnek: akkor bizony mind az, mit mi az örök igazság rovására olly magasztalt resignatioval teszünk, igen hasonlít azon Hottentot adakozóságához, ki mi ig őshona legbecsesb kincseit holmi csillámló üvegszerekért eszerében adá, elhitei magával hogy a' művelt 's okos európaikat rászédé.

Nemzet millyen mi vagyunk nem veszel annyira az emberiség egyetemes fogalmában, hogy önálló közelebbi nézőpontjai az örök igazságnál ne lennének; törekvésünk végezéltja mindenkor az legyen hogy aként szüntessük meg, miezen legfönsőbb szabálylyal ellenkezik 's egyengessük, mi hozzá eléggé nem illik — miszerint nemesek meszszebb ne essünk kitűztük szép ezéltünkől hanem azt mindinkább megközelítsük. Ál-fogalom, hibás nézet 's tévesztett kiindulási pont haladásunk nagy munkájában előbb juttathatnak sír szélére, mint ha nyugodt resignatioval vártuk volna be — nem dolgozva ellen legkevesebbé is, míg az idők rohanó árja emlékeztűnket örvénybe sodorja, 's örökre eltemesse. Sok szerfölött sok függ attól, minő fölfogása van valakinek saját cselekvésiről, 's nem jegyszer történik hogy szepőlóten szándéku törekvés megbuktatja a' jó ügyet, míg egyebütt nem annyira magasztos, némi tekintetben önözöbb cselekvőség bámulásra méltó sikerrel segíti azt elő. Nem olly haszontalan dolog

ennél fogva azok fardozása, kik minden áron tiszta fogalmakat szeretnének látni azok részről, a' kik közügyek intézésibe bocsátkoztak; ott pedig hol az illetén intézés tévesztett irányban történik, elkerülhetlenül szükséges azon oknál fogva, mivel segítvén a' dolgot tisztába hozni vagy megerősítették mi előbb, mert kétes színben mutatkoztak, csak ugy immel ámmal volt pártolva, vagy mint haszonvehetlen vagy épen káros és veszélyes, érdemlett sorsát fölleli, azaz jobbnak helyesebbnek ad helyet.

Hazánkban ha szorosán számot kellene adnunk haladásunkról, számadásunk körülbelül illy forma lenne: terjesztési ügyekezünk minden felé azon fölvilágosulást, melynek fényénél kiki lássa saját érdekeit, 's hogy nem maradt zug e' honban, hová az így terjesztettük világosság sugarai el nem hatottak volna, mutatja azon körülmény, miszerint mozogni kezd még a' leggyöngébb is, 's mert öntudatra ébülésnek okvetlen következése: igény sőt követelés, örömmel tapasztaljuk, miként bámerre tekintünk is, mindenütt hangos követelésekkel kiáltó igényekkel találkozunk. Félreismérhetlen jelleme az öntudatos éberségnek azon irány, melyet e' növekedő követelési vágy nyilatkozásiban tanusít, 's mely főleg abban áll, miszerint nincsen olly parányi egyediség melly saját tényezőit értékét nem érezné, nines olly pieziny kör, melly viszonyait olly szoros kapcsolatban nem hinné a' köz haza ügyeinek alakultával, minél fogva maga részére figyelmet, jelentőséget 's ezzel járó befolyást jogot igényelhet. Alólul terjed a' világosulás jótékony fénye fölfelé, 's bizton reményelhetni, hogy nem sokára ki leend víva mind az, minélkül egyes ember elégtűnt, nemzet valódi nagyság nem lehet, de még csak nem is képzelhető: az érdekbeni egygyólvadás. — Pedig a' dicső beszéd más szavakkal ennyit tenne: megtárgyaltvák a' társaslétszorosb kapcsai, jog eszméje uralkodik kötelelenség fogalma nélkül; megismerést igényel mindenik de viszonyos méltánylásról hallani sem akar: jogot osztogat, kinek engedelmisség volna legfőbb tiszte; el kell venni — hallatszik mindenfelé — azt 's azoktól, kik mi birtokukban van, becsülni használni tudják, 's ki kell osztani azok között, kik a' nyert kincs természetét nem ismerik, tehát becsülni, kellőleg használni sem képesek; — szóval ugy történik minden, mintha azért, mert a' házföld itt ott esorog, lerontatnék az egész épület, noha a' ledöntött helyébe építendőnek még legszükségeseb anyagairól sem gondoskodánk. Nézzük csak végig nyilvános éltünk utolsó 3 — 4 éve alatt nyilatkozók ez annyszor megéneklett haladás? Először is a' 'nyilvánosság' varázs-erejű nevével találkozunk: új forum, mellyről az előtt a' magyar mit sem tudott, állították föl, 's csak hamar olly tekintélyű itélőszék gyanánt ismértették el, mellytől följobbitelnek több helye nines. És lássuk, minő ügyek kerültek e' törvényeszkék elibe, mint vétettek tárgyalás alá, hogyan mondatott ki rájuk az eldöntő ítélet? E' kérdésekre már azon körülmény is megfelelne, miszerint nálunk előleges vizsgálat — praeventiv censura van, mellynek kötelessége arra ügyelni, hogy a' történetkiből csak az kerüljön közönség elibe, mi szorosan oda tartozik; tehát semmi ollyas, mi akár természetnél fogva, akár a' közönség állását tekintve ezen forum alá nem vonható. Tehát aprócska események, kisebb visszaélések fölborsolva egyes közlők szenvedély vagy ingerültség-vezette kezei által, néha meg jól megpaprikázva szerkesztői bőkezűséggel, ha t. i. a' pörös ügy véletlenül azok közül vala, mik a' szerkesztő rokon-vonzalmát nem voltak szerencsések megnyerni; sokszor visszantastatték, minek közzé tétetni, 's közöltették minek örökre ismértetlenül maradni kellett volna; míg végre nem egyszer diadalt aratott, mi pelengérré vala érdemes, és erkölcsileg gyilkoltatték meg, mi tán erkölcsileg szepőlтелен tisztaságu volt. Ne mondja valaki, hogy ezekben a' nyilvánosság fölött töretek el a' páleza 's a' mondottakban obscurantismus védelme foglaltatik; egyelőre igaz, ugy látszik, 's mi, kik ezéül tüztük ki magunknak csekély erőnkhez képest járulni az álfogalmak földerítéséhez, míg az erősebbek azokban öntetszőleg kéjelegni jónak tartják, azon ellenvetésre készen valánk 's azok segítségével — miket a' P. Hirlap érd. szerk. szavai szerint tanítónk vagy inkább tanítóink ternőjiből — de egyebűn is kiolvasánk — ügyekezni fogunk mind azon vádat, mintha paradoxonok mellett küzdenénk, magunkról elhárítani, mind pedig egyáltalán bebizonyítani, miszerint ugyan az imént érintet-

tük szerkesztő ur részéről tapasztalt keresztyén megadás (ez hihetőleg — Ergebung) és nyugalomra méltatlanok nem valánk.

Mint minden gyakorlat jó, a' nyilvánosság is csak relativ jónak tekinthető; ugyanazért értéke az által fog meghatározatni, mint kezeltetik azok részéről, kikre e' láthatlan hatalom fegyver gyanánti használása bízatték. Lehetnek a' nyilvánosságnak szerfőlött üdvös eredményei; azonban ehez mindig elkerülhetlenül szükséges e' kettő: szabad sajtó, 's mi ennek okvetlen követkevénye, több külön színezetű lap, mellyek az első föltétel mellett egyenlő szabad mozgathatósággal bírnak. Hogy nálunk az első kellék hiányzik, közösen tudvalevő dolog; miből természetesen következnek az is, miszerint egyenlőkép szabadon mozogható külön színezetű lapok nem létezhetnek; egyébiránt ez utóbbit nem állítjuk föltétlenül elfogadhatónak; ugyanazért arra vonatkozólag a' követk. jegyezzük meg: Mi magyarok olly saját jellemű alkotványos nemzet vagyunk, hogy igen sokban egyéb europai nemzetekkel még csak hasonlításba sem jöhetünk; 's ezt nem egyedül keleti fajunkat 's ennek természetéből eseredett alkotványunkat illetőleg mondjuk, hanem mondjuk főleg azon viszonyul fogva, melly köztünk mint nemzet 's az öszszes monarchia kormánysszerkezete közt létezik. Más alkotványos nemzetnél a' sajtó de még inkább a' parlamenti pártok valamelyike általa a' kormány is inkább vagy kevesebb de bizonyos mértékben mindig képviselve van, nálunk egyik sem történik, de nem is történhetik azon egyszerű oknál fogva, mivel ugyanazon kormány, melly legfőbb helyről a' magyar ügyeket intézi, kormánya egyszersmind az egész birodalomnak, a' birodalom legtöbb részeinek érdekei igen gyakran más eljárást kívánhatnak sőt más elvek fölállítását 's alkalmazását szükségesíthetik, mint sem azokat az osztatlan de független Magyarország alkotványos állásából folyó követelésekkel egygyé olvasztani bármilyen vegykémi ügyességnek sikerülne; ha tehát volna Magyarországnak párt, melly a' monarchia kormányát képviselné, ez másként meg nem eshetnék, hanem ha vagy ezen párt tényezői alkotványosnemzeti létünk megbuktatására törnének, vagy legalább a' magyar érdeket a' birodalom közös érdekeinek áldozatul vinni hajlók volnának — vagy pedig azon kormány, melly intézi ugyan e' hon ügyeit e' kormánya a' roppant állandalmi testületnek is, fölaldozná a' monarchia érdekeit nem az egész nemzet alkotványos szabadságaért, hanem egyedül azon dicsőség reményében, miszerint itt ben a' honban mindenható pártot alakíthat. Illy viszonyban állván egymáshoz kormány és nemzet, amannak szüntelen arra kell törekedni hogy tekintélye — 's minélkül ez nem képzelhető — befolyása a' nemzet irányában ne esökkenjen, minek okvetlenül be kellene következni, mihelyt az egész nemzet egyetlen irányban kezdene működni, föltéve még azt, hogy ezen irány az öszszes monarchia magasb érdekeivel megegyeztethető nem volna. 'S ime itt mutatkozik a' korlátolt sajtó kimondhatlan haszna, kiszámíthatlan fontossága jelentősége. Alkotványos nemzetben mindig gyorsabb a' vérforgalom mint alkotvány nélküli népknél; örökös igazságon vannak a' nemzeti lét külön elemei 's a' szerfőlötti életerő majd itt majd amott készül tulesapni határain; — megállni most valamely jól választott magasb állásponton, kiszemelni a' külön irányban ható erő-nyilatkozásokat, számba venni a' rokon 's ellen-működésű tényezőket, szemügyre venni a' zerteágazó eselekvések végeredvényeit nehéz ugyan de valódi statusférühöz illő méltó vállalat. A' számítás megtörténik, 's e' számításban hatalmas tényező a' sajtó főleg az időszi sajtó; 's mivel a' calculus ugy mutatta, hogy ha ez vagy amaz irányu működésnek engedtetik darab időre szabad mozgás tágabb fejedezés, akkor a' többi elemnek elég munkát adand az önmegtartásérti küzdelem e' szabadra eresztett eselekvési fő irány ellenében; tehát eredményként kimondatik: illyen legyen az időszi sajtó jelleme, míg a' körülmények új változtatást nem javasolnak. Az így született működés darab időig ugyan csak kedvére mozoghat, a' miert is aztán tapasztalás szerint az így elkényeztetett gyermek utóljára alig szívelhető macskakodást 's egyre növekedő önféjűséget tanusít — míg végre rákerül a' sor 's róla is elmondhatni: abiit illic, quo alii abire. Praeventiv censura mellett nem lehetlen ugy alakítani a' közvéleményt, mint azok, kiktől e' részben határozó intézkedés várható, alakít-

ni jónak látják. Ez részben motivációja annak, miért tartjuk mi álfogalomnak, hibásan értett eszmének sajtóviszonyink mellett a' z o n nyilvánosságot, melly ollyatén forumként tekintetik, honnan bármilyen följobbitelnek több helye ninesen.

Ide járul ezeken kívül még tömérdek apróbb, nagyobbok, mik majd közvetve majd közvetlen módosítják 's kevesbítik értékét a' nyilvánosságnak. Szerkesztői önkény 's ennek ezer meg ezer színvegyületei, főleg ha az illető lap, melly nyilvánosságra kizárólagos szabadítékkal bír — pártnak még pedig in supremo gradu exclusiv jellemű pártnak organuma; hát még kisebb nagyobb körű öszszeköttetések, baráti 's rokonsági viszonyok mennyi befolyással bírnak ez itélőszék eljárásnál. Mit szólunk azokról, kik ügyeiket e' tribunal elibe terjesztik; mi határozza itt a' folyamodhatási képességet, milly felelősség terhe nehezül a' hamisan vádlóra vagy arra, ki merő könnyelműség vagy pillanatnyi fölhevülés következtében fuvata meg a' nyilvánosság trombitáját? — 'S így kérdezhetnők tovább, ha már eddig is kellettél hoszszabbban nem foglalkodtunk volna e' tárggyal; jelenleg tehát csak ennyit: haladásunk fő eszközeül a' nyilvánosság tekinteték, pedig viszonyok közt, millyenek a' magyar sajtó környezik, ollyatén nyilvánosságról, mint minővel mi magunkat több mint 3 éven át áltattuk — alaposan szó sem lehet.

Honi dohánytermesztőinkhez. *) Dinnye- 's dohánytermesztési tapasztalásimat közlő ezikemben érintem: miképa' közönségesen divattá vált szivarozás következtében, dohánykereskedési mérlegünk a' külfölddel szemközt, igen sajnós fordulatot vón; előadám, hogy eddig kirekesztőleg hazai dohányt használva 's a' fölőselet külföldnek, főleg Ausztriának eladván, tetemes összeget nyertünk; most azonban az általános divattá vált szivarozás következtében, amerikai szivarokért olly tetemes summák költöznek ki — pénztelenségünk nevelve — hazánkból, hogy azt a' hazafutó k e b e l már statusgazdasági szempontból aggodalom nélkül nem tekintheti, ha e' tünemény ezen tejjel és mézzel folyó Kanaában valóságos agriculturalis botrány nem volna is. Okoskodásom emnélfogva abban pontosult össze: hogy szivarokat elmellőzhetlenül magunknak kell gyártanunk, olly jókat, mint Amerika, és pedig részint azért, hogy az eddig e' cikkért külföldre folyó pénzeket megtakarítsuk, részint hogy idővel gyártványink jóságában a' külfölddel vetélkedve, ezen iparagot productiv műszorgalomná változtatván, általa kereskedésben a' külföldtől tetemes összeget nyerhessünk. A' d o h á n y csak Ausztriában és Poroszországban monopolium, a' többi német szövetséges statusban nem. Sok száz mázsa honi dohány szállítatik emnélfogva már most is Bajor- és Szászországokba, de ezen kereskedésünket zsbibasztják a' kiviteli nehézségek: utaink roszak 's ámbár az átmeneti (transito, rectius consumo) vám csekély, de annál nagyobb a' német vámszövetség határain a' beviteli. Mind ezen akadályokon a' szivarok sokkal könnyebben diadalmaszkodának (mert belértékők a' sulyhoz 's tömeghez aránylag sokkal nagyobb, mint a' nyers dohányé): külföldi kereskedést azonban ez iparaggal teljes kifejlésében csak a' több üzhethetünk, most még csak saját szükségink fedezését tüzhethetjük ki annak czélul. És vajjon elérhető e' ezen czél? Eddig fenforgott szükségink szerint csak pipa-és burnótnak való jó dohánnyal termeszttünk, teljesen czélt érve, mert nemcsak belső fogyasztásunk lón fedve, hanem tetemes mennyiséget külföldre is szállítottunk. Fordítsuk most, némileg változott szükségink szerint, figyelmünket a' szivarok készítésre 's létezhetik e' honi, ki kételkedhetnék, hogy földünk 's éghajlatunk e' tekintetben kedvezése mellett ez irányban is szintegy diadalmaszkodhatunk, mihelyt a' létesülés föltételeit teljesítjük? Ez legalább nálam axioma. De mellyek ezen létesülés föltételei? — Először teljesen szivarok használható dohánnyal kell termesztenünk, 's másodsor: e' dohánnyal teljes tárgyismérettel szivarokat kell készíteni tudnunk. Mi az elsőt illeti, az amerikai levelekből készült szivarok eddig a' legbeesesebb levén, természetesen azon gondolat ötlük mindenkinek fejében: hozassunk tehát ameri-

*) A' Magyar Gazda érd. szerkesztőjének felszólítása után a' derék cikket mint hazai termékünk 's kereskedésünk egyik jeles ága előmozdítására irányzottat mennél terjedtebb méltatás végett közli a' Szerk.

kai magot s természetük abból szivarnak való dohánynak. — 'S valóban ez okozkodás annyiban helyes, a' mennyiben el nem kell mulasztanunk Amerikából szerzett dohánymagokkal kísérleteket tenni, hogy a' jobb fajakat honosítva, általok hazai dohánynak lehetőség s z e r i n t folyvást nemesítsük. Azonban épen ezen honosítás a' bökkenő. A' variatások a' föld s éghajlat teremtvényei levén, különböző körülmények közt könnyen elfajulnak. Az eredmény legalább csak több év után bizonyos 's így biztosabb vagy legalább sebesebben elérhető vezető út, azonnal az iránt bizonyossá válni: vajjon nincsenek e' már most honunkban századok óta honosított 's elfajulásnak többé alá nem vetett, tökéletesen szivaroknak használható dohányszivarnak? — Semmi sem neveségesb uraim, mint messze földön keresni azt, mi az embernek orra előtt fekszik. 'S ennek így is kell lennie, nem kétlem: mert hiszen a' hazánkban igen ritkán természetett kapadohányon kívül, mely ázsiai származású, többi dohányszivarnak mind Amerikából keletkeztek. A' teendők elseje kétségkívül tehát: próbák általazon hazai dohányszivarnak kijelölni, melyek szivarok készítésére kitűnően alkalmasok. Hasonló, ámbár célra nézve nagyobb terjedelmű okokból indult ki a' M. Gazdas. Egyesület, midőn pár év előtt honi nevezetesb gazdáinkat arra szólította fel, hogy minden vármegyéből az ott természetett jeles dohányszivarnak példányt beküldeni sziveskedjenek. Így jöve a' gazdasági egyesület olly dohányszivarnak birtokába, mely majd kivétel nélkül minden pipába való jeles dohányszivarnak gyűjteményét egyesíti. Pipába való dohányszivarnak — mondom, mert a' szivarozás akkor még olly terjedelmet nem nyervén, mint napjainkban, névvel eddig csak illyféle dohányszivarnak 's így a' beküldők is természetesen főleg ezen fajokat tartották szemük előtt 's küldték be. Azonban tett próbák szerint a' szorosan pipába való dohányszivarnak nem használható. Erre erősebb, nagyobb levellű dohányszivarnak kell, szegedi, debreczeni, mely eddig csupán burnótnak 's festéknek használtatott, 's melynek ennél fogva eddigelő nevezetes ára nem volt. Illyféle dohányszivarnak beküldőkől nem igen méltatván figyelmre, az e' tekintetben tett szivarpróbák sem adhattak hazánk ebbeli kincseiről teljes bizonyosságot, 's kimerítő utasítást. Jó szivarok készülték a' csengeri, gyarmati, csákányi, bercezi, murányvölgyi, szegedi és debreczeni dohányszivarnakból. Az utolsókból már nem kaphattam; a' csengeri szivarokat ellenben olyanoknak találtam, melyek az anyag szorgalmas elkészítése mellett, az amerikaiakkal kiállhatnák a' próbát: felséges ízűek, jól 's olly lassan égnek, mint a' havannaiak, csak hogy felette kemények. A' csengeri gyöngébb dohányszivarnak, úgy hiszem, megfelelne minden kívánságnak. Folytassuk tehát a' Gazdasági Egyesületünk által megkezdett utat; de szivarokra nézve még practicusabb irányban, a' nyert ismérteket és eredményt azonnal hasznunkra fordítva. Eddig nálunk Fuchs Keresztély bir a' legnagyobb hazai dohányszivarnak 's szivargyárral. Fuchsnak egy lap szemére vetette, hogy külföldi dohányszivarnakért nem tudom hány ezer frtot fizetett mult évben harminczadnál. Legyen ez akár mint, annyit fiai szájából, kik most gyárát kezelik, mondhatok, hogy külföldi szivaroknál nem nagy a' nyereség, mivel a' kereskedők itt csak eladó — sokkal nagyobb ellenben a' belföldieknél, mivel itt az eladó egyszersmind gyáros. Védegyleti viszonyaink következtében ez okból Fuchs-ék e' napokban egyik legnagyobb külföldi gyárral megszüntették a' külföldi szivarokkali kereskedést, 's egy amsterdamival akarnak egyesülni egy új szivargyárnak pesteni felállítására, kirekesztőleg honi dohányszivarnak, hogy gyártványainak a' legnagyobb tökélyt adhassák. Legnagyobb érdekükben áll ennél fogva a' hazai szivaroknak használható dohányszivarnak ismerni, hogy azokat utóbb nagyobb mennyiségben gyárunkban használhassák. Ez oknál fogva fáradhatlanok a' kutatásban 's kísérletekben, mi ha az új vállalatból semmi sem válnék is, már saját gyárunk érdekében kivált jelenlegi fogyasztási viszonyainknál fogva mellőzhetlen, mert mostani gyárunk is roppant dohányszivarnak fogyaszt. Kinek raktárakat látogatni tesszik, e' pereczben is 100 mázsa honi dohányszivarnak csak forrásra összeállítva szemlélhet. Hogy végre ezen vállalat pártolása honi dohányszivarnak érdekében is fekszik, alig szükséges bizonyítanom. Legnemesebb, a' legjobb földben természetett dohányszivarnak

fajainknak eddig nem volt ára, mert a' hazai fogyasztásból ki voltak zárva. Szivarnak használva ellenben áruk lassanlassan a' pipába való dohányszivarnak emelkedendik, sőt azt végre hihetőleg fölül is mulandja. Ezen okoknál fogva nem félek, hogy ezen felszólításom dohányszivarnakhoz mint kiáltó szó a' pusztában, siker nélkül elhangzik. Elősorolom tehát előbb a' szivarnak való dohányszivarnak tulajdonait, a' mint azokat a' gyárosok szájából vevém: szivarnak nem használható, kis levellű, gyöngé, pipába való, vagy szagos dohányszivarnak; ellenben ollyan igen, melynek levelei legalább egy láb hosszúk, pipázásra ugyan keménységük miatt nem használhatók, de másképp jó ízűek, 's jól égnek: annál beesebbek pedig, mennél nagyobbak, kivált ha a' mellett vékony bordájuk 's nem töredékenyek. Kinek tehát illyféle dohányszivarnak van, ki ollyat nagyobb mennyiségben természetett: azt ezennel én magam 's hazai iparunk nevében mint legnagyobb dohányszivarnak meghatalmazottja szólítom fel: legyen szives, természetett hozzáam Pestre, (Czukur-utca 496. sz.) adandó alkalommal, bérmentesen, legalább 2 c s o m ó t küldeni, egy levellével, melyben a' tisztelt küldőnek nevével lakásán kívül meg legyen jegyezve, hányadik évi termés? milly földben neveltetett e' dohányszivarnak? 's nemesak homok vagy agyag e', hanem a' föld fekvése is, lapályon vagy parton terül e' legyen megjegyezve; végre nagyobb mennyiségben kapható e'? Ellenben részemről lekötöm magamat, hogy a' kezemhez vett példányokat azonnal Fuchs gyárának átszolgáltatom, 's idővesztés nélkül szivarokat készíttetek belőlök, legfeljebb 3 hónap múlva (ennyi legalább szükséges a' szivarok kiszáritására e' lapokban, de azonkívül is, ha szükséges leendő kineknek külön személyesen az eredményről számot adandó, mely ha kedvezően találna kiütni, közvetlenül maga után vonandja a' megnevezett gyárnak szerződés iránti felszólítását, a' kéznél levő dohányszivarnak, 's ha úgy tetszenék, a' jövő évi termésre is. Föl tehát dohányszivarnak honfiam! Dohányszivarnak ide ez áldott haza minden részéről! Lemondván a' külföldi szivarokról, most erős dohányszivarnak létemre, rossz honiaknál busan tengetem életem; az agglagénynek pedig, tudjátok, örömei nem olly számosak, hogy ollyakról is lemondhasson, miket még élvezhet. Még egyszer tehát, dohányszivarnak ide, jobbnál jobbat! 's ha törekvésünk sikerülnek, minden élvezett jó szivar mellett áldom 's dicsőítem a' beküldők nevével! Szontagh Gusztáv.

Lapszemelvény. A' polit. lapok során végig mentünk, 's nyilvánítottuk azok jelen állása vagy mozgása fölötti nézeteinket; itt azonban legközelebb tett tapasztalásnál fogva pótlékl megjegyezzük, miként egyik hazai lap kezelését illetőleg elmulasztottuk kiemelni azon tulajdonait, mely méltán dicséretet igényel bárhol is, nálunk pedig, hol olly kevés a' jól képzett nevelő, kétszeres magasztalást érdemel. Értjük itt azon pol. organumot, mely noha merő rhapsodiakkal tölti meg hasábjait, még is azt állítja, miszerint a' történelmet nem tartja holmi mozaik részekből összeenyvezett életnélküli egészenek; mely mindenütt előítéletet lát; többi közt még azon is fölakad, ha fiatal ember egészséges szemmel tisztán lát, 's a' melly még is a' világot sem akarná elhinni hogy már ezen gondolkodásmód magában részéről igen vastag előítélet; melly hiszi hogy a' journalistikai képesség mindenkiél vele születik, 's ugyanazért ő — ne videatur eum vulgo sapere — olly új modoru journalistikának rakja le alapjait, melynek megértésére több kíváncsi mint illetően velünk született képesség, azért aztán beszélis világosan 's érthetőleg — természetesen csak az avatottak számára, mert itt melleleg jól lesz megjegyeznünk, hogy ezen lap ellensége minden aristokratának, kivéve azt, melyet körülte saját tanítványi képeznek. Ad vocem tanítvány eszünkbe jut, mit mindjárt kezdetben mondani szándékoztunk, 's mit ezennel — hogy olvasóink türelmét hosszas próbára ne tegyük — ki is mondunk. A' P. H. érd. szerkesztője legközelebb paedagogusi szerepben lépett föl 's ebben annyi jártasságot 's olly vastag tárgyismeretet, e' mellett annyi keresztyén nyugalmat tanusított, miszerint kénytelenek vagyunk megvallani, hogy őt sokkal inkább kedveljük qua paedagoguszt mint lapszerkesztőt; csak haladjon a' t. ur tovább is ez új pályán, 's nem sokára mind a' közönség mind pedig ő maga is át fogják látni, mennyire igazunk volt. Csak igaz marad Széchenyink állítása: ne cseréljük föl a' szerepeket. Nem azért akad el

minluntalan — minden zaj és kiabálás daczára — haladási szekerünk, mintha tenni nem akarnánk, hanem leginkább azért, mivel sok nem azon végről fogja a' dolgot, mellyről fognia kellene. Kívánatos, vajha az illető ur ez igénytelen szókat figyelemre méltatva kizárólag azon pályára használná erejét, mellyre olly szép hivatást tanusított. Ezzel tartozunk az igazságnak és illedelemnek.

'S most térjünk át időszaki sajtónk nem polit. irányu működési terére. Itt először is a' „Magyar Gazdával“ találkozunk, róla sokat még pedig jól mondhatnánk, elmondhatnók: mennyire szükség van illy lapra az értelmes gazdának, a' tökélyre törekvő gazdanövendéknek; kiemelhetnók: mennyire korszerű e' folyóirat, mi szerencsésen egyesíti gyakorlatit az elméletivel, mint tartja hazánk benső állapotját szem előtt, midőn az okos mezőgazdaságban messzire haladt külföld tapasztalati 's elméleti kincseit honunk földébe befektetni törekszik; mint nem esüggel törekvéseiben, hanem inkább egyre növekedő erőt 's ügyeket fejti ki, megbecsülhetlen utmutatásai czélszerű alkalmazásánál; azonban erre válaszul nyerhetnók: vino vendibili non opus est hedera, ugyanazért föltéve hogy derék magyar gazdáink nem felejtik saját érdeküket, kívánjuk: tekintsenek szét magok körül 's ha látják, hogy soványul a' föld, silányul a' mag, koresul a' jószág 's t. e'féle, ismérkedjenek meg a' tanácsra mindig kész „Magyar Gazdával“ 's a' vele kötött szövetkezést megbánni nem leendő okuk. — Mondják, van fővárosunkban még valami „Merkur“ nevű ipar 's keresked. lap is; ha csakugyan van, kívánjuk hogy czélszerűen kezeltessek, a' közönség részéről pedig érdem szerint pártoltassék.

Mi, kik divatlapban nem pusztán pipereasztal kiegészítőjét szoktunk látni, ez alkalommal lelkiismeretes kötelességül tekintjük irodalmunk ezen sajtókör forgalmára is kiterjeszteni figyelmünket. Mik a' nők bármely jól rendezett polgári társaságban, annak fejtegetésére itt sem hely sem idő, ennek meghatározása a' nevelést és legislatiot illeti; de mire kell főleg ügyelni annak, ki magyar hölgyek számára ir, azt röviden érinteni fogjuk annyival inkább, mert ezek mintegy motíválják alább nyilvánítandó nézetünket a' magyar divatlapok fölött. Korunkban a' nők nem ritkán tullepnek azon vonalon, melly köztük 's az erősebb nem között választófalul tekintendő, 's avatkoznak sokszor olyanokba is, mik szorosan véve őket nem is illetnek; ez által mindinkább bonyolultak lesznek a' családi életviszonyok, 's nem ritkán a' férfui józan kormány helyett árszonyi kény vagy szeszély uralkodik. Így ferditettek el lassankint a' társasléti alapfogalmai, 's jog és kötelességről a' családtagok között saját-szerű fölfogás keletkezik; idővel a' ferde nézetek tetbe mennek át, 's illyenkor a' gondolkodó ember barát vérző szívvél kénytelen tapasztalni, mi visszas a' dolgok menete 's az állomány incunabulái mennyire térnek el azon követelésektől, miknek szoros figyelemben tartása nélkül a' társadalom alig reménylhet olly polgárokat, millyenekre egykor okvetlenül szüksége leendő. Hol a' nevelés ügye a' törvényhozás egyik fő gondtárgyát teszi, hol tehát a' társasjólét alapföltétele körül kellő gondoskodás tapasztaltatik, ott az irodalom megfelelő föladatának, ha folytatja, pedig öszhangzatban a' főállónévelésirendszerral azon munkálkodást, melly a' képzőintézetektől reá mintegy örökségül szállott; ellenben olly viszonyok közt millyenekben Magyarorsz. nevelési és főleg nőnevelési ügye áll, sokkal magasb kötelességek sokkal több felelősség nehezül az irodalomra, ugyanazért azok részéről, kik főleg nőnemszámára irnak, igen lelkiismeretes eljárást 's a' viszonyok mélyismeretétteszükségessé. Hazánkban — lelkes magyar hölgynek — 's mi már ebben foglaltatik — buzgó honleányak, hű nőnek, szerető anyának 's okos gazdasszonyoknak lenni szerföltt nehéz; mert míg egy részről valódi magyar nevelési rendszerünk egyáltalán nincsen, más rész a' a' külföldieskedés ezerféle csabalakokban furja be magát a' családi lét legmélyebb eresztékeibe 's métevel megmérgezni ügyekszik már esirájában a' támasznélküli nemzeti érzelmeket. Nem csupán fényűzés 's mi ennek rokon kísérelje, könnyelmű hiúság azok, mik a' serdülő lyányka keblét minden fölül dagasztják 's ellenállhatlan ingerekkel esábitják, van ezen kívül még egy igen hatalmasan működő vesztegetési szer, melly ép azért, mert ártatlannak tartatik, mélyen eresztékeket a' fogékony 's roszat

nem gyantó szívbe; e' méreg pedig nem más mint ama sok külföldi, regény-név alatt árulgatott silány-ság, melyben a' fordítók lelkiismeretlen idegen elem-től amugyis fenyegetett hazánkat elarasztni nem állja. Másutt erkölcsi szempontból szokták az irodalom ezen fattyu-növéseit megtámadni: mi jelenleg a' dolog erkölcsi oldalát vizsgálóra nem vesszük, de annyival inkább jogosítva érezzük magunkat így szólni a' külföldi Regényesarnok' s a' jó ég tudja még milly czifrával czifrább nevű külföldi munkák terjesztőihez: mivel érdemlette meg árva nemzeti-ségünk, hogy illy módon mintegy ellene esküdjenek s kiirtására kezét fogva törekedjenek? mit vétettek azon hölgyek, kiktől nemzetiségünk leghőbb leganyaibb ápolását kellene varnunk, hogy még élvezeti szín alatt is elvonni ügyekeznek őket egyetlen kincsünk nemzetiségünk kegyletes dajkálásától? Vagy azt hiszitek, mivel silány fordításaitokat magyar-nak kereszteltek, már az által igazolva vagytok isten's ember előtt illyes eszelekvéstekért? Mutassatok egyet is a' regény meg novellák tömegeiből, miket részben magyarságunk szégyenére nem pirultatok magyar betűkkel de idegen jelentésű romlatlan magyar által soha nem ismert mondatokban kinyomatni s kártólve áruba bocsátani, mutassatok csak egyet is, miből Magy. hon lelkes hölgyei nemzeti v. honszerelmi érzeteket meríthettek! — Bizony bizony mélyen kelle sülyedni nemzetünknek, míg anynyira megérheték, hogy illyes hitványságokkal si-etne kitépni saját gyermekei kebléből a' legnemesb ért, a' honért lángoló érzelmeiket.

Mondjátok, hogy mindezt azon okból tettétek, mert megakarátok kedveltetni hölgyeitekkel a' nemzeti nyelvet; — szégyen fejkre, kik annyi morális erőt sem tulajdonítanak önmagoknak, hogy anyatej-fel beszitt nyelvöket — érzékesiklandó idegen fű-szer nélkül saját véreikkal megkedveltetni remény-hetnék. Iróink nagy része ugy is németül gondolkodik, mások angol francia mondatokkal czifrázkodnak, s' maholnap a' magasztalt magyar munkákban alig fogunk a' betűkön kívül találni egyebet, mi magyarságunkra, értjük keleties valódi magyarságunkra emlékeztessen.

Illy szomorú levén annyiszor magasztalt irodalmunk arca — ha azt kendőzéstül menten saját valóságában tekintjük — lehet é szívből nem üdvözölnünk azon magyar lapot, mely szerencsésen egyesíti ezikkeiben a' férfias erőt női szendességgel, nyílt harcra kela' társas lét rákfenéji ellen, s nem sópánykodva koldul mendéket nemzeti nyelvünk számára, hanem ismérve annak becsét, benső értékét, bátran követeli számára azon helyet, melyet neki minden igaz magyar hölgy tartozik, s mi nélkül a' szeretett közonyának édes hazánknak hű leánya egyikök sem lehet. S pedig hála a' magyarok istenének, van illy lapunk, mely hogy magyar hon lelkes hölgyeiben nem esalatozók, mutatja azon növekedő pártfogás, mellyel minden oldalról méltán halmozatik. Forgassa végig bárki is a' Pesti Divatlap mult féléjében megjelent számaát, s ha tud hozzá hasonlót fölmutatni — melly ugy fogta volna föl saját nagyszerű állását, s nemzetiségünk igényeit, melly kellemesen s gyönyörködtetve mulattató könnyűedsége mellett olly komoly tudott volna lenni, hol magash érdekek forogtak fön, melly magyar nyíltsággal figyelmezteté olvasóit, hol a' divat ferde irányt kezdte venni, s mig örömezt méltánylá a' szépet jót, nem mulasztá el szigoron megróni azokat, kik illyesminek okozói voltak, szóval melly annyira az lett volna a' maga körében, minek körülményeinknél fogva lennie kell minden lapnak de főleg a' hölgyek számára írt minden lapnak — ha illyet a' Pesti Divatlapon kívül fölmutatni képes, bizony kedves dolgot teend a' testvér két hazának. Csak egyre merjük egész szerénységgel figyelmeztetni szerk. urat: rója meg ezentul is mint eddig t e v é határozottan keményen szóval érdem szerint azon lapírsait, kik annyira szerelmesek a' külföldi bohóságába hogy azok utánzásában némileg tán büszkélkednek is, azonban tartsa szem előtt illy esetekben, mit nekünk hasonló alkalomkor egyik jó akaróknk ezen szókkal ajánlott: ne feledjék önök, miszerint a' magyarkodás megszűnt dicséretre méltó lenni, mihelyt elejéről az m betű hiányzik. Egyébiránt megjegyezzük, miként mi önök a' Nemzeti Újság s B. P. Híradó állításaira vonatkozó nyilatkozatát olvastuk, miből részünkre előre is azon nem igen biztató meggyőződést vontuk le, miszerint ön nem sokat hajt a' mi szavunkra, valamint keveset gondolt a' főnebb érintettük lapok bírói szózatával, noha mi kétségkívül jobban megválasztottuk a' tért s így inkább kompetenseknek tartatunk, mert sem az előfizetők dolgába nem avatkozánk sem ugy félvállról el nem döntöttük az ügyet mondván: ez s ez divatlapjaink közt kétségkívül első helyet érdemel. Mind azt, mit jelenleg mondottunk s más hasonló alkalomkor még mondhatunk, maga a' dolog természetéből ügyekezünk kifejtteni tudván, miként egyéb tekintélyre, mint mellyet szavainknak az igazság kölesönöz, nem támaszkodhatunk; ez oka, hogy ámbár tudtuk, miként különben az illy egyes nyilatkozások nagy nyomattal nem igen bírnak, nyilatkozánk mégis és pedig ha-

tározottan onnan indulván ki, miszerint egyesek nyilatkozása — ha való és tagadhatlanul igaz — megszűnt egyedi vélemény lenni s a' dolog mivoltából kifejtett itéltétté erősödék.

Az, Életképek' most is, mint ezelőtt igen nagy esínnal szerkesztették, azonban a' magyar' melléknév még jobbadán hiányzik a' ezimírat előtt; különben változatos és választékos kezelés látszik az egészen s ha mind e' mellett még sem állhatná ki a' versenyt fiatalabb életerős lapírsával, ezt azon körülménynek is tulajdoníthatnók, miszerint a' Pesti Divatlap kétszer is mond szépeinek újdonságot addig, mig az, Életképek' ritkábban jelenvén meg ezt csak egy ízben teljesíthetik.

A' Honderű' még mindig a' divatlapok közé sorozza magát; róla bővebben szólunk igen bajos volna, részint, mivel igen szereti a' gyermekies bókakat, mi pedig illyesminek baráti soha nem valánk, részint pedig azon oknál fogva is, mivel a' Honderű' egyik rossz akarója új évre lapunknak kevesebb kórt s több jelent ki-vánt; mi e' szótát megjegyeztük magunknak s ha e' néhány sorban még is kénytelenek valánk k ó r o s s a l foglalkodni, azt bizony csak kénytelenségből — kötelességünknel fogva tettük.

Pestmegye törvényhirdetési gyűlése.

(Január 16.)

Beh szépen kinőttünk a' jó ősi szokásokból, mellyek ollykor még a' forma íránt is tiszteletet parancsoltak! ez ősi jó szokások egymás után bucsut vesznek tőlünk, legalább ezt kell hímünk, midőn látjuk hogy megyei termekben — mellyek annak, mit apáinktól öröklénk, legrégebb s leghivebb őrei, napról napra ritkulnak ama benső tisztelet nyilatkozványai, mit — minden embernek de sokkal inkább a' magyaroknak vallásos buzgalommal kellene ápolni szíve fenekén. Törvényhirdetés lesz, gondolám, s pedig az ország olly megyéjében, melly első tűzte ki a' haladás zászlóját, s a' haza egyéb hatóságai által teendőinket illetőleg irány-adóul méltán tiszteleték: látnom kell a' nemzet ez alkotványos ünnepeit, s örvendem, ha a' kihirdetett törvények ollyanok, mik nemesak megnyugtatják a' jövő fölött aggódo magyart, hanem elkövetkező szebb lét biztos reményével töltik el a' sejtelen-izgatta kebleket; ha pedig nem illyenek az ujan alkotott törvények, ha ki nem elégiték a' nemzet várakozásait, ha aggálylyal telik el azok hallatára az érző honfi szív, s buba sülyed a' hazafinak sötét jövőn borongó lelke, akkor velők kesergenem e' nemzet hiusult reményeiért, s osztakoznom a' bánatban, mit minden jobbnál a' mulasztottak érzete fakaszt. Így gondolkodám s ebeli merengésem közepett megyénk termébe léptem. S elkezdék olvasni a' 18 hónapi drága munkálkodás törv. ment eredményeit, és lón zsihongás, és tapasztalható minden inkább, mint ama tisztelet-szülte ünnepeles esend, mellyet ez alkalommal s helyütt találni olly bizton hívék. Midőn még gyermek valék, személyesítve tanultuk tisztelni a' törvényeket, azaz tisztelettel járultunk azokhoz, kik a' törvények végrehajtói; későbbin midőn öneszmélet is kezdte vegyülni tanulmányink közé, keserűen ugyan de még is nem egyszer tapasztaltuk, miként tiszteletünk ama tárgyai szinte csak gyarló emberek, s e' tapasztalás vagy észrevétel nyomán indulva lassankint meggyőződénk, hogy tulajdonképen törvény az, minek hódoló tisztelettel tartozunk. S meggyőződésünk azóta egyre szilárdult, s a' helyett hogy guny, elemesség láttára hűdegült, majd közönsnek nevezhető föl sem vevés szemléltére esőkent volna törvény iránti hódoló érzetünk — a' helyett mind erősebbé fejlett s kiálltamég akkor is a' próbát midőn az igazí tűzpróba volt. Rómában mig nagy és hatalmas, gazdag de egyszerű, erős de nem elbizott, polgári erényekkel diszló és nem mértéken tul önző vala — szebb erényt a' hon iránti pietasún nem ismérték, s mivel tudták, hogy ez csak ugy maradhat fön minél tovább, ha lehető legtöbb alkalom nyílik annak tanusítására — ez okból törvény útján rendelkeztek az illy érzelmek fejlesztése s ápolása iránt; mig az ifjuság dicsőségnek tartá a' haza érdemkoszoruzta polgárait elkísérhetni a' tanácsterem k ü s z ö b é i g s kítüntetve érte magát, ha a' Curia ajtószárnjai előtt termen kívül helyet foglalhatott: addig Róma szabad volt s nagy és dicső. Későbbin fiatalok vonaták magokat sella curulisben, fiatalok ültek a' tanácspadokon s többé nem hívék, mit apáik hittek: in senibus consilium: midőn ezek történtek, Róma többé szabad nem vala; mert a' senatus dicsőségül tekinté divusnak nevezni az imperator, habár ez a' humanus névre is érdemtelennek ismértették.

Fölvehetjük, hogy legalább 3 év foly el, mig megyékben törv. hirdetési gyűlést tartanak, tehát minden 4dik évben pár órát vagy ha pár napot is fordítani a' közzé tett törvények tisztelet-szülte figye-

lemmel fogadására kötelességünk volna. Üdvösen fogna ez hatni azokra, kik a' törvény őrei és végrehajtói, mert ezek látnak, mikint ott, hol vallásos érzelemmel ragaszkodik nagy kicsi a' haza törvényeihez, — nekik kiténő állásuknál fogva szent kötelességek kerülni nemesak hanyagságot s visszaélést a' törvények kezelésinél, de kerülni még a' tiszteletlenséget is.

Üdvösen fogna ez hatni azokra, kik nem szolgálailag hajolnak meg a' törvény szigorú rendelete előtt, hanem hódolnak a' törvényeknek azért, mivel törvény nélkül társas lét, polgári szervezet, alkotványos szabadság, nemzeti létel nem is képzelhető. Viszonyosan fogna hatni e' tisztelet arra, ki a' törvényt hozza s a' hozottak fölött örökődik, valamint arra is, kit e' törvények közvetlenül köteleznek. — Hát törvényhozóinkat illetőleg mit mondjunk, minő elégtétel lehet azokra, ha ő k p. o. 18 hónapi szakadatlan küzdelmek után haza térve tapasztalják, miként a' létrejött törvények közfigyelmetlenséggel fogadtatnak? Ne mondja senki is, hogy illy alkalomkor azért van zaj s azért nincs figyelem, mivel többé semmi új nem várható, mert jobbara mindenki olvasá, tudja mi fog olvastatni; az, ki csak ott bir nyugodtan megülni vagy tán még fészült figyelmet is tanusítani, ne menjen törvényterembe, hanem színházba s ide is csak akkor, ha valami új darab adatik, mert csak így élvezheti a' teljes meglepetés gyönyöreit. —

Egyébiránt ez is egy korunk számtalan súlyos bajai közül, s' eléggé tanusítja, miszerint ott, hol alkotványos nemzet törvénykönyve journalisták által nyilvánosan gunyoltatik s joggá kereszttel igaztalanságok rakhelyénél egyének nem tartatik — hasonló fogadtatásra tarthat számot a' főálló legislatio is s azon törvényhozó, ki élte legszebb perczét hívé élni akkor, midőn valamely törvény létrehozásában neki is munkarész jutott, megérheti hogy magasztos ihlettségért pár év mulva pirulni legyen kénytelen. Korunk törpésegekben valódi óriás; szabadságról beszél, de annak biztosítékait figyelemre is alig méltatja; örök igazságot emleget, s azt mi okoskodó eszével csak valamiben is ellenkezik, igaztalanságnak kiáltja; — azt mondjátok e' kor fölvilágosultság s haladás kora: vagy magatok sem hiszitek ez állítást, vagy e' magasztalt világosság ollynemű melly engedelmességet parancsol tisztelet nélkül; szolgáló lélek az, melly esókolja az igaz, mit naponként von, férfunál első kelléka' hódolásra tisztelet. Közös a' panasz széles e' hazában, miszerint a' törvények közfigyelmetlenséggel fogadtatnak, illyesmitől ovakodunk kellene legalább azért, hogy legyen mire hivatkozunk, ha törvényeink mások által nem tiszteltetnek, vagy önkény szerint megszegtetnek. —

Választmány volt kinevezve, melly a' hozott 13 törv. czikk fölött észrevételeket tegyen részint az új törvények foganata vételét tárgyzókat, részint ollylanokat mik a' jövő törvényhozás munkálatinál irányzatul szolgáljanak. Ez észrevételek az illető czikkek után olvastattak, s helylyel közzel vitatva is voltak; mondaték többi közt, miként a' vallás s nemzeti nyelv ügye koránsem tekinthető bevezgettnek a' hozott két törv. czikk által, mert ezek még jövőre várják a' kiegészítettést. Azonban leghövebben tárgyalaték azon törv. melly a' közmunkák szabályoztatásáról szölez alkalommal is mint egyébkor elmondaték, miként a' köznép szerfölött van terhelve, dolgozik megyének, földesurának, adót fizet s' b. míg a' gazdagabb osztályok minden tehertől mentek; törvényhozásunk iránya e' részben visszás, mert figyelembe nem veszi a' napról napra növekedő proletariusok számát, azok pedig, kiknek leginkább kellene tartani e' veszélyes ellen terjedésétől, örvendnek a' jelen kényelmeinek, habár ez által a' haza jövőjét legnagyobb mértékben veszélyeztetik s. t. Említették az is, miszerint közmunkáknál az újabb törvény csak a' napok számát határozza meg s így tág mezőt nyit a' henyeségnek; javasoltaték ennél fogvast a' mondott t. czikkek odáig megkísértendő kiterjesztése, mihez képest közmunkáknál a' szakvány eszméje volna alkalmazandó; azonban e' czélszerű javaslat el nem fogadhatónak találtatott főleg azon oknál fogva mivel a' törvény világosan betudja a' munkásoknak a' jövet s menet idejét is, miről a' főnebbi szakványbani dolgozás mellett még csak említést sem lehetett volna tenni. Érdekes vitaközás folyt a' katona-élelmezés szállásolás és illetőleg szállítás tárgyában

készült választmányi javaslat fölött; e' javaslat kiindulási pont gyanánt az 1836 törv. választá, melyben — egyik voltorsz. tiszt. követünk állítása szerint — kimondatik ezen elv: onus inhaeret fundo. — Ez elvnl fogva mindazon nemesek kik az 1840. törvény utánjutottak jobbágytelekhez, minden teherben ép úgy részesülnek mint a' nemnemesek; az előbbeni szerzeményekre nézve pedig a' régi szokás fönhagyatik. Volt szó arról is: adatnék bérbe mindaz mi katonaszállitáshoz tartozik, 's aztán ez összeg szerint vettessék ki a' fizetendő rész adózóinkra. A' hitelesítés (authenticatio) másnapra határozatáték. Gyülés végével R. kötelezé magát azon adó-rész-fizetésre, mely őt bírtoka után érné azon esetben, ha a' nemesség aránylag részesülne a' közterhekben, erre K. L. nyilványítá, miként ő is hasonló tenné, míhelyt a' követésre szükséges adatok vele közölve lesznek.

Abauji közgyűlés. Kassa, dec. 24én. E' hó 19kén szeretve tisztelt főispánunk Károlyi Lajos gr. ő mltga elnökle alatt követjelentési rendkívüli közgyűlésünk volt. Közgyűlés előtt a' megyei egész tisztí kar első alispán vezérlete és szónoklata mellett főispán ő mltgánál tisztelkedett, ő mltga velős válasza igen megható vala, 's mi többi közt szívóól kívánjuk: bár ő mltgának a' szolgabírói egyetemhez intézett komoly, azonban legnagyobb nyájassággal mondott szavai ohajtott felette szükséges sikert eredményeznének! — A' közgyűlés 10 órakor vevé kezdetét, midőn kir. tanácsos, érdemdús tisztelt első alispánunk országgyűlési két követünk kíséretében a' ritkán látható nagy számmal összegyűlt KK. és RR. között éljen-kiáltásokkal fogadtatva megjelenvén, a' KK. és RRt szívesen üdvözölte és főispán gr. ő mltgának a' közgyűlésbeni megjelenésére illő tisztelettel lett meghívása Szentimrey Endre főszbirót esküdt-társaival kiküldötte, melyre csakhamar megyénk valóban szeretve tisztelt főispánja megjelenvén, díszes elnöki székét szünni nem akaró szívbeli éljen-kiáltások közt foglalta el, a' KK. és RRhez intézett jeles beszédében előadván: mikép a' törvényhozasterhes és folytonos részvétet igényelt tiszte annyira elfogá minden idejét, hogy azon élénk ohajtását t. i. e' kedves megyét minél gyakrabban meglátogathatni, más félév lefolyta alatt csak egyszer sem teljesíthette, most azonban szívéből örvend azon, hogy a' t. KK. és RRnek díszes koszoruját e' jelen alkalommal, midőn a' ns megyét képviselt érdemteljes követeknek végső hivatalos jelentése köztanácskozás alá vétetik, illy nagy számban egybe gyülekezve tisztelheti — megemlítvén továbbá: hogy számára nézve kevesek ugyan a' most berekesztett országgyűlésen alkotott törvényezikkek, kevesek főleg azoknak, kik nem a' törvények belértékében, hanem azok sokaságában lelik föl a' hon üdvét, boldogságát, de annál fontosabb tartalmokra és annál üdvösebbek remélhető következtvényeikre nézve. Ugyanis mellözve a' többit, ha a' vallás, a' magyar nyelv, a' birtok- és hivatalképesség — nemkülönbén a' közmunkák szabályoztatásáról hozott t. ezikkek, ugy a' esőd- 's váltótörvényekben tett módosítások vétetnek figyelembe, mindezek olly üdvös intézkedések, melyek a' haza mind szellemi mind anyagi kifejlődésére nézve méltán a' legfontosbakknak mondathatnak: — szerfölött sajnálatos ugyan, hogy a' kir. városok és kerületek belrendezése és orsz. gyűlési szavazatjoga a' közteherviselés, közlekedési eszközök, hitelintézet és sok egyéb más az országgyűlésen tanácskozás alatt volt, részint ő fölsége kegyelmes jóváhagyása alá terjesztett tárgy törvényne nem válhattak, egyebek iránt pedig a' kéttábla között egyezés nem eszközölthetett, erről mindazáltal csak így a' jövő kor levén képes részrehajlatlan ítéletet hozni, — ő mltga teljesen hiszi, miszerint eljövendő az idő, és ez nem olly igen távol van, mely az eszméket tisztába hozza, kivivandja magának mindazon törvényeket, melyek szellemének és ez időszak szükségének megfelelőnek, 's melyek jelen helyzetünk és körülményeink sajátsága miatt ez uttal még nélkülözhetők valának — meg fogja a' jövő törvényhozás érteni a' közkívánatot és a' már elhíntelt magvakat élvezhető gyümölcsökké érlelni, — fölhíván egyszermind ő mltga a' KK. és RRt: bizzanak ő fölsége minden népeit egyenlően átkaroló atyai szeretetében és ne higgyék soha, hogy ki a' most berekesztett országgyűlésen alkotott törvényekhez kegyes megegyezését adni és azzal a' szeretett hon jövendő kifejlődésének alapját meg-

vetni nem vonakodott, az ezekből szükséges következtetésekkint folyó további intézkedésektől ezt meg fogná tagadhatni, sőt inkább higgyék el, hogy illy multból a' kedves haza jövendőjére a' legszebb reménysugár világlik. — Egyébiránt mikép jártak el derék követünk azon nehéz tisztókben, melyel a' KK. és RRnek egyetemes bizalma őket felruházta volt, azt mind időről időre eddig tett, mind azonnal felolvasandó jelentéseik világosan tanusítandják — azonban ő mltga a' KK. és RRk közértelemét véli kifejezni, midőn kijelenti: hogy követ urak e' ns megye RRtől nyert utasítások hív tolmácsolásával, ezek hiányában pedig az anyautasítás 's e' ns megye szellemét a' lehetőségig eltalálni ügyekezett nyilatkozataik és szavazatjaikkal a' KK. és RR. becses bizalmának teljesen megfeleltek és méltányó elismerésökre magokat érdemesítették. — Ezen ő mltga ékes beszédjét hangos éljen-kiáltások követvén, a' ns megye Rendei követ urak által hív's buzgó fáradozásukért méltán érdemlett ezen polgári jutalmat a' jegyzőkönyvbe iktatni határozták. — Ezután ő mltga a' követ urak által beadott végső hivatalos tudósítást a' megye Rendeinek bemutató, egyszerűs mind azt jelentette, hogy a' berekesztett orsz. gyűlésen alkotott és királyi jóváhagyással megerősített t. ezikkek mind e' mai napig sem küldetvén le, azok mostanában ki nem hirdettethetnek, hanem azoknak kihirdetése egy rövid idő alatt tartandó közgyűlésre halasztatik. — Ezen velős elnöki beszédnek bevégeztével, mielőtt a' követi tudósítás fölolvastatott volna, legelsőben o. gyűlési követ B. M. annakutána pedig követűtárs S. B. által mondott szívrerható fontos beszédüket igen érdekessé tette az érzékeny elődás is, a' minden tekintetben jeles beszédekét tetszést nyilványító hangos éljenki követtek, 's ezek szüntével főispán ő mltga derék követünknek abbeli hű fáradozásukért a' KK. és RR. nevében szíves érzelmeit újabban nyilványítván egyszerűs mind azt, hogy B. M. követ ur már harmadszor nyervén meg a' megye Rdei bizodalmat, a' KK. és RR. teljes megelégtelést most is magévá tette, ez uttal a' közértelem eltalálva megemlítvén, abbeli kijelentését örvendező éljen kiáltások követték. Ezután a' követ urak által írásban beadott jeles szerkezetű végső követi tudósítások, melyek tartalmából a' megye Rendei ugyanis megértvén azt: hogy a' most berekesztett o. gyűlésen alkotott t. ezikkek, ámbár száma nézve kevesek, mindazáltal habár a' magyar nyelv, a' vallás, a' birtok- és hivatalképesség iránti, ugyszintén a' közmunkák szabályoztatásáról, valamint a' esőd- 's váltótörvényekben tett módosításokról alkotott t. ezikkek fontos lóra veszik, mindezeket olly üdvös intézkedéseknek találják lenni, melyek a' haza anyagi és szellemi kifejlődésére nézve jótékonyan hatva, a' nemzetnek hasznos gyümölcsöket hozandának, de valamint egy részről ugyanezt megismerik, ugy más részről kénytelenek is őszintén kijelenteni, hogy ezen most alkotott t. ezikkek a' m. Reit azon mértékben, mit a' berekesztett o. gyűléstől, tekintve a' kegyelmes kir. előadásokat is, méltán reménylettek, azért nem elégtik ki, mert azon fontos tárgyaknak, melyek életbe léptetését a' nemzet olly forrón ohajtotta, és melyek a' nemzet jóllétét és annak jövendő fölvirágzását még sikerebben előmozdították volna, nagyobb része elintézetlenül maradván, a' haza legszebb reményei nem valósultak, minthogy tehát ezen másfél évig tartott o. gyűlés a' nemzetre nézve várt eredményt nem szült, a' ns megye Reimég levén arról győződve, hogy azon többrendű életkérdéseknek továbbra halogatása, vagy épen eldöntetlen állapotban maradása az ország jóllétének fejlődésére káros következtésű leend, mintán teljesen hiszik azt hogy a' törvényhozás munkálkodásait a' ezélhoz mielőbb vezetni a' nemzet feszült vágyai megnagytatásának tekintete megkívánja, és hogy a' ezél elérése mindaddig messze távolban van, míg azok elhatározva ninesenek, miknek ezélszerű elrendezése nélkül szebb jövendő fölvirágzását remélni nem lehet, ő es. 's kir. apostoli fölségét alázatos fölírás által jobbágyi hódolattal megkérni rendelték: miszerint a' törvény által kitűzött egyesülésnek határnapját be nem várva, ezen fontos 's a' közkívánatok során álló tárgyaknak országos tanácskozás alá vételére és törvénybe iktatására minél előbb rendkívüli országgyűlést kegyelmesen összehívni méltóztassék. Ez alkalommal B. M. bíró indítványára miután országosan fölépített ki kívánt jav. hazák nem létesültek, tekintetbe véve azt is, hogy e' megye

tömlőzei a' ezélnek semmikép sem felelnek meg, sok tekintetben jelen elrendezésökben undort gerjesztők, majd ez oknál fogva a' már tett ajánlásokból és más ehhez hasonló kuforrásokból a' ns megye által birt külső telkek egyikén egy a' jelen kornak megfelelő javító fogháznak létrehozatala igen szükségesnek lenni elismertetett, melyre nézve másod alispán Patay Sámuel urnak elnökle alatt, gr. Péchy Emánuel, gróf Barkóczy János, Komjáthy Gábor, Puky Antal, Berezay Mihály, Olasz János, Jakabfalvy András, Knézsik József, Dombay János és Tiszta Károly bíró urak, fő adószedő Tóth Zsigmond, Szentimrey András és Berezay Albert fősz. bírák, tisztí főügyész Moys Imre, aljegyző Klesztínszky László, nemkülönbén rendszerinti esküdt Fekete István urak, ns Kassa városa részéről pedig Aranyosy János tanácsnok, Török József városi uradalmi ügyész és Demeczky Lajos táblabíró urak a' végett küldettek ki, hogy e' tárgyra vonatkozólag minden irományokat megtekintve, ennek és a' már ajánlott sommáknak 's egyéba' ezélra vezethető kuforrásoknak figyelembe vételével arról: hogy a' megyének melyik külső telkén lehetne legzezszerűbben 's minél kevesebb költséggel egy a' ezélnek megfelelő alkalmas javító fogházat fölépíteni 's azért magához vevén a' ns megye rendes mérnökét is, valamint az itt helyben találtató ahözért építőmestert, erről szükséges rajzot, az épületre szükséges költségek fölszámításával együtt készítessenek és mindezekről a' közgyűlésre körülményes hivatalos jelentést tegyenek. — A' megye első alispánja magához vett tagokkal együtt minden megyei közpénztárak vizsgálatáról szóló jelentést hivatalosan beadta, melynek folyton jelenleg kész pénzben van a' hadi pénztárban 86 ft. 36 kr. pp. házi „ „ 8028 „ 26 1/20 „ nemesi „ „ 4126 „ 37 1/20 „ rendőri „ „ 266 „ 50 2/20 „ kir. dézma „ „ 2572 „ 38 5/8 „ javító fogh. „ „ 416 „ 20 „ „

A' pénz nyomban megszámláltatván, minden rendben és hiány nélkül találtatott, mi jeles fő adószedőnk tisztében pontos, munkás és lélekisméretes eljárására mutatván, mindezeknél fogva méltányos dicséretet aratott. — A' mult 2d. félévben az adó mind behajtatott, sőt a' tavalyi tartozások is nagyobb részben lerovattak. — A' közgyűlés 21kén fejeztetett be, melyben is a' már említettek kivül több felsőbb parancs (mind magyar nyelven szerkesztvék, minek hallása a' RRket akaratlanul is hangos éljenekre buzditá) httótanácsi intézvények megyei levelek és magányosok kérvényei is fölolvastatván kellőleg elintéztettek. Táblabíráknak nevezettek ki: gr. Károlyi Edvárd, Bokrányi János, kit, mint már megírá, a' RR. is levél által főispán gr. ő mltgának ajánlottak; és Kismártonyi Mihály urak; ugyanez alkalommal több tiszteletbeli jegyző, ügyészek és esküdték is nevezettek ki ő mltga által. Jövő 1845d. évi január hó 20án első alispáni elnöklet alatt rendkívüli bünyenítő t. szék fog tartatni, az első évnegyedes közgyűlés pedig martius hó 10ik napjára tüzetett ki. Rendes levelező.

Spanyolország.

Ugy látszik: a' kormánynak csakugyan komoly szándoka a' rabszolgakereskedés elnyomtatása. Cubai hírek szerint Odonnell tábornok nyilványítatá hogy jan. 1 kezdve minden hajót, mely oda rabszolgatérrel megy, elkoboztat. Odonnell eddig nagy barátja volt a' rabszolgakereskedésnek, ugyanezért igen határozott parancsot kelle kapnia, mely őt olly rögtön 's ellenkező eljárásra bírta. Ezen intézkedést alkalmasint azon ügydöntő sürgöny eszközlé, mit Alberdeen I. küldött a' spanyol kormányhoz; 's melyben az a' st. jamesi kabinet n e h e z t e l é s é t nyilványítja, hogy Spanyolország szerződése ezen részét nem akarja teljesíteni, 's ezen szemrehányás támogatásaul számos példát hozott fel. Gonzales Bravo rögtön Lissabonba indultat annak tulajdonítják, hogy a' kicserelési szerződést hatályosan szándék sikerítettetni; ez által gátlandók a' polit. szökevények egyik országból másiba vonulását. A' köv. kamraiterem építkezési változtatásai miatt huzódik annyira az ülés; mások más hírt rehesgetnek, azt jelesen, hogy a' római udvar ultimatumát várják, mi haladék nélkül kamrák elé terjesztendő. A' kilépett követek nyilatkozványt szándékoznak kibocsátani, lépések okáról számot adandók küldöjüknak. A' kormány aggodalommal tekint ezen dolgot. A' tanács házi választmány a' rab-

szolgakereskedési büntető törvényről már véleményezett 's helyeslőleg nyilatkozték. A' kormány siet ezt kereszttől vitetni. A' Gazeta most közli a' belügyi miniszter aláírása alatt a' kormánynak mindkét kamra- engedte t. hozói bizalom- szavazatot; mely szerint „a' kormány fel van jogosítva az ayuntamien- tok , helyhatósági küldöttek , polit. főnökök sta- tuskormányi főtanács-kellékei meghatározására, ezek rendszerítése szabályozására, hozott intézkedéseik- nek közvetlenül sikerítésére, a' kortéseknek aztán mindenről számot adandván.“

Anglia.

A' parlament utolsó ülései egyikében igen érdekes okiratot tön közönséggé, lajstromát ugyan is azon iratoknak, miket 1842 ülésében statuskölt- ségen kinyomatott, 's azon költségeket, mikbe azok kerültek. A' lajstrom részint elbukott, részint tör- vénynyí vált javaslatokat foglal magában, majd statisztikai adatokat, miket törv. javaslat iránti szük- ségből terjesztettek elő, 's a' költségvetés minden részéről tudósításokat. Ezen iratok összes száma 662, közülök sok csak félivet, sok ismét 200 's több ives ivrétü kötetet tesz. Említett ülési iratok teljes példánya 42 ezer nyomtatott ivlapot képezne. Ezen nyomtatás szörnnyü költségei 38,884 ft. sterl. men- nek; nyomtatás, papír rezek, térképek 's kötés beszámításával. Egy év sem volt még, mely oly szokatlan parl. munkásságot állított volna elő. Az iratokból, mikről nem tudhatják előre: viseltetik é különös ér- dekekkel iránta a' közönség, 1000 példányt nyomtat- nak, a' billetekből 1250-, statisztikai táblázatokból 's más oklevelekből, mik a' nemzet nagy részére fon- tosak, 2-5 ezer példányt. Ezen iratokat London három részeiben a' parlament által felállított raktár- rakban árulják, ivét egy penny szabott árért 's bár a' parlament tagok közt kiosztás által töményte- len példányjő forgásba, a' közönség mégis kíván- csilag kapkod a' köztárgyakról tudósítás ezen gaz- dag forrása után elannyira, hogy évenként 4000 pél- dány is elkel. Minden kötetre rá nyomják sulyát; mert a' posta ezeket sokkal olcsóbban szállítja, mint más csomagokat, oly olcsón pedig, hogy mellettök veszt: de a' parl. mindenek fölött arról akar gon- doskodni, hogy azok, kiket a' köztárgyak érdekel- nek, képesek legyenek azok iránt tudomást szerez- ni. Ezen nyomtatvány- óriásnak egy része sokszor csak helyérdekü; így p. o. ez 's amaz parl. tag- vá- lasztás ügyébeni nyomozások, 95, 24, 82, 54 ivet képezvén, látni való, hogy az érdeklött helyen ki- vüliek közül az ilyenek csak keveset vagy senkit sem érdekelnek. Az iratok nagy része azonban szerfölött becses értékü. Hivatalos nyomtatványok- ra a' francia kormány sem költ kevesebbet; 's bár azok egy része is igen érdekes 's a' munkálatok jobb alakban tűnnek elő, a' törvényhozás még sem veszi anny hasznukat, mivel többnyire szakosztályokban készített okiratok, mikből csak a' kormány szándék- át, a' tényekből pedig, miken az alapul, csak annyit tudhatni, mennyit szerző felhozni jónak látott; az an- goli irományok az érdekeltek terveit egész kiterje- désében 's alakjában közlik. A' Sun köv. életváz- latot közöl Nott William vezérőrnagyról, ki új év- ben születési helyünmegholt; Ezen hős tiszt 1782b. született - walesi hgségbeli Neath mezővárosban.

Atyja angol, első vendéglo 's gazda volt. Viszonyai- nál fogva fiának helyet eszközölt a' seregné. Nott tizenhét éves kor a óta, negyvenegy évi glen szolgált Indiákon hún 's beesülettel, 's fokrul fokra lépett elő. Neve mégis akkor lön ismételtesb, midőn a' kabuli hadjáratnál volt főtisztekre fordult a' kö- zönség figyelme. Ezek közt különös kitüntéssel em- lített Nott nevét. Ismételtesek azon esudahatáros mód- mellyel osztályát vezérlé, a' gyorsaság, mellyel az utvonalaiba eső erősségeket megrohanta 's bevette; hadi dicsősége fénypontját mind a' mellett azon tar- tásmodor képezé, mit Kandaharban tanúsita, hol el- lenséges vad törzsek által környeztetve elszigetelt állott, gyötörtetve 's majd legyőzötve azon fájdalom által, hogy a' főhelytartó rendelkezéinek engedelmes- kedve vissza kelle vonulnia a' nélkül, hogy midőn jó szerét látta, a' kabuli szerenesétlenség megtor- lására egyetlen kísérletet is tehetne. Ezen kísér- letteljes helyzetbeli szilárdsága, előrelátása legna- gyobb dicsőre méltók 's eszközök nagy rész t hogy Ellenborough az afghan főváros elleni nyomu- lást parancsolta vagy megengedte. Kis seregést el- lönyomult Nott 's ugyanazon időtájon érkezett Ka- bulhoz a' Pollock tábornok - vezérléte osztályal 's részesült azon örömben 's elégtétben, hogy Bala- hissar tornyain ismét angol lobogó l e b e g t t. Jó rendben vezeté aztán Indiákra vissza seregét, de megrosonolt egészsége kényseríté onnan haza jóni. Hona hegyi levegőjéül gyógyulást remélt, de re- ménye hiu lön; mert haza térte után csak néhány hó- napig élt 's a' keletindiai társaság által kevéssel az előtt rendelt 1000 fontnyi nyngpénzben nem része- sültetett. 1842b. mind két ház köszönetet szavazott neki 's a' királyné rendkereszttel díszíté. Normand gh. a' Londonban tartozkodó 's magát így nevező német óras azon szereneséttlen viselkedgben szenved, hogy ha hitelezőji nem teszik, maga élénkíti maga iránt az angol közönség emlékezetét. Most is, mint ez e- lőtt egypár évvel hivatalos panaszt tön hogy meg a- karták ölni, midőn éjjel laboratóriumában dolgozott; mert tüzer ügyi találmányokon töri fejét. Ezuttal jé- zsniták lesködtek a' hg drága életére mivel, mint a' lapokban állítja, elhagyta a' r. kath. hitet.

A' londoni kereskedők Albert hgnek az új bör- zén életnagyságu szobrát szándékoznak felállítani. Az annyira becsült Ellenborough lordnak állítan- dó emlékre Indiában 's Angliában már 5000 fontot irtak alá. Az évnegyedes statusjövédelmi táblázat- tok már nyilvánították. Jan. 5d. telt egész évig bevétel 51,235,538 font, az utolsó évnegyedi pedig 12,705,693. Egész évi szaporaság 1,163,595, év- negyedi: 493,916 font. —

Franciaország.

Jan. 6d. tartá a' köv. kamrai válaszfőirati vá- lasztmány második főülését. A' három óraig tartott tanácskozáson jelen voltak: a' minisztertanács el- nöke, a' kül-, tengerész- 's kereskedésügyi minisz- terek. Ezután a' Guizot által előterjesztett irományok vizsgálatával foglalkozék a' választmány. Ezen irat- ok, összesen 21 dar., olyl gondal készítették, kiválogattaták 's rendezteték, hogy tartalmukat a' kabinet ellen egyáltalában nem használhatni. A' pairkamrai válaszfőirati választmány egyhangulag helyesli a' miniszterség politikáját; szintilly mi-

niszteri szellemü a' követkamrai választmányi hét conservatív tag, 's bizonyos, mikép az előterjesz- tett 's már megvizsgált okiratok igen kielégítők a' kabinet motozásjog, taitii és marokkai ügyek körüli eljárása helyeslésére. A' miniszterség tehát bizonyos hogy a' törv. hozó testület által támogattatik 's nyert szavazati többsége csak növekedhetik. A' parlia- menti ügyek e' váratlan kifejlése igen fölingerlé a' dynastai baloldalt; mely a' miniszteri helyzet jelen fordulatát nem parlament befolyásoknak 's minde- nek előtt a' király személyes avatkozásának tulaj- donitandja. Vezérei tehát elhatározták, hogy válaszfő- lőirás-tárgyaláskor még egyszer megküzdjenek az- on hatalommal, mely véleményök szerint az alkot- ványt fejére állítja. 'S ha az uralkodó rendszer ezen küzdelmek közt megtartja tuhyomóságát; ha nem sikerül a' válaszfőirás fölötti vitatkozásokban meg- dönteni a' miniszterséget: akkor az Odilon-Barrot- féle párt kilépvén az alkotmányos ellenzéki sorból 's a' National, azaz republicanismus lobogóját a' Sicele- be tüzi által. Ezen lap kormányzótanácsa, mellyben 18 követ van, hozott is illy értelmü formaszertint ha- tározatot. A' válaszfőirási tárgyalások eredményét úgy tekintik ezen urak, mint végkísérletet, melly- nek Franciaországban az alkotmányos állodalmi ügy alá vetendő. Ha a' kísérlet nem sikerül, azaz, ha a' miniszterség mellett megmarad a' többség: ezen körülményt annak bizonyosságul tekintik, hogy alkotmányos monarchia nem más mint nagy családás 's nyílt hadat üzennek a' monarch. elveknek. Meg- lehet különben, hogy ezen fenyegetés nem komoly, hanem lényegileg csak számítás arra: hogy a' kor- mányt megijessze 's a' miniszterséget féligmeddig önkéntes lelépésre nógassa. Hiteles kutfók szerint még nagyon kétes: vajjon a' választmány tárgya- lása után az oktatási törvényeket terjesztik é elő, vagy a' vasuti javaslatok ügyét fogják tanácskozá- si szönyegre hozni. A' miniszterség egészen Gan- neronféle társ. mellett van, 's így bizonyos, hogy a' parizs-strassburgi pályavonal építettése említett társaságnak adatik által. — Az indirect adó kormá- nya a' belföldi czukorkészítés statisztikáját közli nov. végeig. Láthatni abból, hogy a' működő gyárak fogyton fogynak elannyira hogy jelenleg 33al ke- vesebb számu mint 1843. 59 volt akkor 's most csak 26 van. Ezen körülményt a' j. d. D. szerint nem vá- m- fölemelés okozta. Legyen neki hite szerint. Ellen- ben azon gyárak munkássága, mik fen bírták ma- gokat tartani, egyre növekszik. Villemain főlgyó- gyulását az orvosok nem igen reménylik. Egy pár tisztult pereczben megismeré szomorú helyzetét, pa- naszkodék gyermekei sorsáról, kiket ugyanazon kór foszta meg szülétől. Egyébiránt zavart eszméji daczára is megismeri azokat, kik látogatják, így p. o. Dumon minisztert. A' kir. naponként tudakozó- dik hogy létéről. Bizonyos különben hogy a' kór tö- kéletes kiütése előtt már egy hónapig lazas almat- lanságban szenvedett 's kínos előérzet gyötörte lel- ki ereje elvesztése iránt. Sógorának egyszer — fájl- alva, hogy az irodalom vidám mezejét a' statusclet küzdelmeivel eszérté föl, mondá: mikép a' politika tette tönkre. Janvier követnek Guizot barátjai egyi- kének legszilárdabb kínézése van Villemain he- lyére.

ÉRTESÍTŐ.

Nmélt. özv. L o v á s z s i g m o n d- né szül. Zeke Jozefa ó excja csód- 's i- génypere tárgyában a' t. cz. hitelezők hét- fön jan 20án délután 5 órakor Mitte- r d o r f e r J á n o s választmányitag ur szállásán (ó Posta utca 20ik sz. alatt) bi- zonyos tartomány elintézése végett köz- ülést tartanak, mellyre minden t. cz. hi- t e l e z ő vagy annak ügyviselője illendő- en ezennel meghívatik.

A' „Corpus Juris“ legújabb kiadásá- nak 150 és 11dik kötete Werbóczy István hármaskönyvét és a' törvényeket sz. Ist- vántól kezdve egész az 1814dik évben ho- zott törvényig magában foglalók, elhagy- ván a' sajtót; addig is, míg a' már sajtó- alatt levő 11dik rész a' Corpus Juris lel- déjét és többi mellékleteit magában fog- lalando elkészülend, külön is ki fognak szolgáltatni a' Corpus Juris egész árának az 25 fr. pp. letétele mellett; egy Bizto- sítvánnyal, melly elömutatójának a' III- dikkötet mihelyt a' sajtót elhagyja, ingyen ki fog adatni; mellyről annak idejében a'

t. közönség hirlapi uton értesítettni fog. A' m. kir. egyetemi nyomda-könyvtár ügyviselősege által 1815i jan. 15én. 1-2

Ő cs. kir. felsége szentléleki erdős Gáty Károlyt legkegyelmesebben nyugal- mazni méltóztatván, az ezen állomás ol- nyerhetése iránti folyamodások a' hat hét alatt a' díogyóri k. kincstári igazgató- ságnál benyújtandók.

Hirdetvény.

A' fóm. m. kir. udv. kincstár rendelé- séből közhírré tétetik, hogy a' megürült kalocsai érseki uradalomhoz tartozó tek. n. Bács megyében fekvő Bács városában reánk legközelebb jövő 1815. évi januári- us hó 9dik 's több ezt követő napjain, a' tisztartói lakon, árverés útján el fognak adatni a' Branyevina nevű erdőben léte- ző kitétt III. és IVdik vonalon 67dik szám- tól a' 134. számig és így 68. szám alatti félholdakból álló fenálló erdőrészek; nem- különben

868 ölet tevő kész kemény tűzifa, va- lamint a' bácsi magtárban létező mintegy

1086 pozsonyi mérőt tevő árpa és 2348 po- zsonyi mérőt tevő csós kukoriczamennyi- ség, hasonlónl azon alkalommal haszon- bérbe fog adatni az ezen uradalombeli pi- óczafogásnak joga. 3-3

Hirdetvény.

A' fóm. m. k. udv. kincst. kegy. ren- delvényéből közhírré tétetik hogy a' meg- ürült kalocsai érseki uradalmi kalocsai magtárban 3465 pozsonyi mérő árpa — a' hajósi magtárban 301 pozsonyi mérő tiszta búza, és 750 pozs. mérő árpa a' sz- istváni magtárban létező 599 pozs. m tisz- ta búzamennyiség 1845. évi feb. hó 12dik napján — a' reggeli szokott órákban, a' praefecturalis írószobában a' többet igé- rőnek készpénz-fizetés mellett árverés út- ján el fog adatni, mellyre a' vásárlani szándékozók, szükséges bánatpénzzel el- látva illendően meghívotnak.

Az árverés módja iránt az nyilvá- nyittatván, hogy titkos pecsét alatti aján- latok is, ha azok a' felsőbb kegyes rend- szabályok szerint készítve 's a' szükséges-

sekkel ellátva vannak, és az árverésre ki- jelölt napot megelőző napnak estvéli 7 ó- rájáig a' kormányzó tisztnek beadat- nak, elfogadlatnak; azonban e' mellett az árverésre kijelölt napon az illy titkos ajánló, ha az árverés helyén személyesen jelen van, a' szóbeli árverésen részt ve- het, 's többet ígérhet, hanem ezen eset- ben megkivántatik, hogy a' titkos aján- láshoz esotolt bánatpénzről szóló, 's az uradalmi pénztárt kezelő tiszt által kia- dott eredeti bizonyítványt, melly a' tit- kos ajánláshoz van rekeztve, a' szóbeli árveréskor hiteles másában mutassa elő.

Árverési hirdetvény.

A' m. m. k. kincst. rendeletéből közh- hírré tétetik, hogy a' tokaji kincst, uro- dalom részéről a' tarczali, tokaji és mádi szőlőkben 1814ik évi termésü majorsági és dézmaborok 1815dik évi február 10- kén Tarczalon tartandó nyilvános árve- rés útján, a' többet ígérőnek készpénz- fizetés mellett eladatni fognak. 3-3